

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. II. Detúrne à parte rei alia distinctio inter gradus superiores &
inferiores, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

quia Petrus & Paulus sunt similes; & consequenter negationes habebunt etiam similitudinem ex similitudine terminorum quos negant. Contrà Secundò, ergo iam dissimilitudo non consistit in distinctione, vt tu volebas, quandoquidem summa distinctio non arguit summam dissimilitudinem. Contrà Tertio, quia similitudo ex genere suo opponitur dissimilitudini, sed distinctio per te non opponitur similitudini, imò ad illam requiritur; ergo dissimilitudo non potest consistere in solâ distinctione, ergo malè ex distinctione formaliter inferebas dissimilitudinem.

Idè arbitror dicendum, indiuidua eiusdem speciei, quantumvis distincta, posse esse similia, quia sola distinctio non efficit dissimilitudinem, quod inde patet, quia in ratione distincti tam est ¹⁹ distinctus Petrus à Paulo, quàm ab equo, & tamen magis dissimilis est equo quàm Paulo, ergo non sola distinctio infert dissimilitudinem, ergo non ex distinctione indiuiduorum præcisè arguitur eorum dissimilitudo, quæ ultra distinctionem arguit etiam diuersitatem.

Vt autem ostendam, similitudinem non opponi omni dissimilitudini, aduerto, stare optimè, aliqua duo ex genere suo opponi, & tamen sese compati in gradibus remissis. Obscuritas verbi gratiâ opponitur claritati, quia obscuritas dicit negationem lucis, claritas verò lucem: Vnde respectu eiusdem lucis, seu in eodem gradu lucis, nequeunt simul reperiri, id est, lux vt quatuor & obscuritas maior quàm vt quatuor. cum hoc tamen fiat, vt claritas, & obscuritas in gradibus remissis non opponantur; neque enim negatio lucis vt octo opponitur cum luce vt quatuor. Similiter licet currere & non currere opponantur, non tamen repugnat, currere aliquos, & aliquos non currere; repugnat verò, omnes currere, & aliquem non currere: sicut, esse summam obscuritatem, & esse aliquam claritatem. Eodem prorsus modo de dissimilitudine philosophandum est: nam similitudo ex se potest esse maior & minor, neque enim consistit in indiuisibili; quare licet summa similitudo opponatur cum dissimilitudine, aliqua tamen similitudo non opponitur cum aliquâ dissimilitudine. Quando ergo affirmo, ²⁰ Petrum esse similem equo, non affirmo omnimodam similitudinem, sed solum partialem, & genericam; quando autem postea affirmo de eisdem dissimilitudinem, non nego primam similitudinem, quam affirmaueram, sed aliam specificam, & maiorem, quæ non fuerat affirmata per primam similitudinem. Et vt vno verbo dicam, idem est dicere, *Petrum & equum esse similes & dissimiles*, ac dicere, *eos esse similes, non tamen omnino*: esse autem similes non opponitur cum hoc, quod est non esse omnino similes; ergo similitudo & dissimilitudo non opponuntur inter se, si neutra sit totalis, etiam in eadem indiuisibili formalitate.

Sed dices, etiam in ratione genericâ est dissimilitudo, vt ostendi; ergo iam ibi opponentur, illa enim similitudo & dissimilitudo sunt in eadem ratione genericâ. Respondeo, ipsam rationem genericam esse similem genericè, id est partialiter, eandem autem esse etiam dissimilem specificè, id est partialiter dissimilem: non autem repugnat, eandem rem esse partim similem, & partim non similem, neque enim per secundam

dissimilitudinem negatur prima, sed alia vt vidimus.

Ex his constat, falsò ab aduersariis in argumento supponi, quamlibet dissimilitudinem negare omnem similitudinem, ex quo inferebant, eas omnino repugnare inter se.

Ad exemplum de æqualitate & inæqualitate respondeo, æqualitatem consistere in indiuisibili, vnde non potest esse maior vel minor, quare non compatitur æqualitas inæqualitatem aliquam, quantumvis minimam, vnde non mirum, si repugnet, simul eandem rem esse æqualem & inæqualem alteri; non verò, esse similem & dissimilem propter rationes datas.

Sed dices, Cur æqualitas consistit in indiuisibili, non verò similitudo. Respondeo, Idè, quia æqualitas significat habere tantum quantum alterum, & non plus, vbi non potest esse magis & minus. Similitudo autem præcisè dicit esse instar illius, potest autem magis, aut minus esse instar illius; quod tandem ad significationem vocum reuocandum est.

SECTIO II.

De tunc à parte rei alia distinctio inter gradus superiores & inferiores, &c.

IMPUGNATA distinctio ex naturâ rei inter gradus superiores & inferiores, restat videre, vtrum detur inter illos aliqua alia distinctio minor præcedenti, vt inde dignoscatur, quâ ratione fieri possit vniuersale per intellectum.

SUBSECTIO PRIMA.

Status questionis, & quæ certa sint explicantur.

THOMISTÆ & Nominales conueniunt, à parte rei gradus superiores & inferiores non distingui, nec realiter, neque ex naturâ rei, propter rationes à nobis supra factas. Verum Thomistæ contendunt adhuc dari inter eos gradus distinctionem quemdam virtuales æquivalentem reali in ordine ad cognitionem; id est, gradus eos, quantumvis sint idem realiter, posse tamen vnum cognosci per intellectum, quin cognoscatur alius, non secus ac si à parte rei distinguerentur, ad eum modum, quo causa potens producere plures effectus dicitur virtualiter multiplex, quia ipsa sola potest efficere quæ plures causas. Præterea illa distinctio graduum non dicitur actualis, quia actu nihil est distinctum, sed solum virtualis, quatenus potest terminare vnum actum intellectus secundum vnam rationem, quin terminet illum secundum aliam, quod solum hi Auctores concedunt respectu intellectus; per contactum autem physicum, vel per productionem physicam consent repugnare, attingi vnum gradum, quin alius attingatur, vel producat. Quod si potest intellectus diuidere eas formalitates, idè est, quia eius actio est subtilissima, potens distinguere quæ in se non distinguuntur, & hoc vocant præcisiones obiectivas. Docent præterea, id tantum fieri posse per actus abstrah-

SUBSECTIO SECVNDA.

Reiicitur sententia Thomistarum.

abstractiui intellectus, id est, cognoscentes res
 23 per species alias & imperfecte, negant verò
 id fieri per actus intuitivos & quidditatiuios.
 Discrimen assignant, quia, cum hi attingant res
 ut sunt in se, in se autem non sint distinctæ, ne-
 cessario per quemlibet actum totum obiectum
 debet attingi, quod non contingit in abstractiuis,
 qui non cognoscunt res ut sunt in se, sed imper-
 fectè & inadæquate. Deinde asserunt, posse etiam
 idem indiuisibile obiectum ita attingi, ut licet
 totum formaliter per quemlibet actum attinga-
 tur, neque ex parte obiecti correspondeat aliquid
 uni actui, quod non correspondeat alteri, tamen
 ita confusè cognoscatur, ut apparere videatur so-
 lum secundum vnum prædicatum, non verò se-
 cundum aliud: verbi gratiâ, visio coloris è lon-
 ginquo aliquando ita est confusa, ut possim dis-
 cernere esse colorem, non verò vtrum sit albedo,
 an rubedo, nigredo, &c. qui actus cum sit à po-
 tentiâ materiali, & intuitiui, in omnium sen-
 tentiâ non præscindit, nihilominus tamen totum
 illud obiectum ita imperfectè cognoscit, ac si so-
 lum cognouisset rationem coloris, non verò ra-
 tionem albedinis. Hic secundus modus cogno-
 scendi obiectum confusè, dicitur ab omnibus
 præcisio formalis tantum; conuenitque in hoc
 cum obiectiua, quod utraque est imperfecta
 cognitio obiecti: at obiectiua differt à formali,
 quia hæc attingit totum obiectum, illa verò in-
 adæquate solum secundum vnam formalitatem,
 seu secundum vnum gradum. Hæc est tota sub-
 stantia Thomistica sententia.

24 Nominales conueniunt cum Thomistis quan-
 tum ad præcisiones formales, differunt tamen ab
 illis quantum ad obiectiuias. Censent enim, in
 eis casibus, in quibus Thomistæ admittunt præ-
 cisiones obiectiuias, tantum dari formales: imò
 omnino repugnare, saltem in creatis prædictas
 præcisiones obiectiuias. Hæc nominalium senten-
 tia paucis ab hinc annis sine patrono, iam nunc
 communiter à recentioribus defenditur, quibus
 etiam adhareo, propter dicenda Subsectione 2.
 Videatur P. Hurtadus Disputat. 6. Metaphysicæ,
 §. 94. vbi probat eam esse sententiam S. Thomæ:
 §. autem 101. alios multos pro eâ refert. Affert
 autem §. 106. pro illâ nonnulla argumenta, quæ
 non habent magnam vim, quale illud est, Quia
 distinctio rationis non est in obiecto, sed in in-
 tellectu, ergo non datur ex parte obiecti distin-
 ctio, seu præcisio obiectiui. Huic respondebunt
 aduersarij, siue distinctio detur in obiecto, siue
 aliunde, se solum docere, obiectum habere vir-
 tualem distinctionem ad prædicata contradic-
 25 tia, posse scilicet cognosci hominem secundum
 rationalitatem, & non cognosci secundum ani-
 malitatem, & e contrario: atque à parte rei, an-
 tequam sit cognitio, dari hanc distinctionem vir-
 tualem, quæ tamen non est realis formalis, sed
 æquiuocaliter, sicut in diuinis datur in ordine ad
 produci & non produci sine vllâ distinctione rea-
 li inter essentiam, & relationes.

EAM sic impugno hoc vnico argumento. Non
 minus contradictoriè opponuntur *cognosci*
 & *non cognosci*, *respondere* & *non respondere ex par-
 te obiecti*, quàm *existere* & *non existere*, *produci* &
non produci: sed repugnat, animalitatem hominis
 existere, & non existere eius rationalitatem; item,
 produci animalitatem, & non produci rationali-
 tatem, quantumuis virtualiter distinguantur; er-
 go etiam implicabit, cognosci animalitatem, &
 non cognosci rationalitatem; & respondere ex
 parte obiecti animalitatem, quin respondeat ratio-
 nalitas. Consequentia est euidens: Minor ad-
 mittitur ab ipsis aduersariis, estque de se euidens,
 quia inter res, quæ non distinguuntur realiter,
 non potest vna produci, & alia non produci sal-
 tem in creatis.

Maiores, in quâ est tota difficultas, sic probatur. 26
Existere & *non existere* opponuntur contradic-
 toriè, quia illa particula *non* cadens supra Ver-
 bum, negat idem quod per illud fuerat affirma-
 tum: negatio autem formæ, & ipsa forma oppo-
 nuntur contradictoriè, & repugnant inter se;
 sed 70 *non* cadens supra Verbum *cognosci*, eodem
 prorsus modo negat *cognosci*, ac cadens supra
 Verbum *existere* negat *existere*; ergo non minus
 opponitur *cognosci* cum *non cognosci*, quàm *exi-
 stere* cum *non existere*. Ergo sicut animalitati non
 potest conuenire existentia, & rationalitati non
 existentia, ita neque poterit animalitati conueni-
 re cognosci, seu cognitio, & rationalitati non cog-
 nosci seu negatio cognitionis.

Respondebis Primò, cognitionem esse for-
 mam extrinsecam obiecti, formam autem extrin-
 secam; & eius negationem bene posse conuenire
 eidem obiecto indiuisibili, etiamsi illi nequeat
 conuenire forma intrinseca, & eius negatio.
 Contrà Primò, idèd negatio formæ intrinsecæ,
 & forma intrinseca opponuntur, quia negatio
 formæ intrinsecæ negat & destruit formam in-
 trinsecam: sed etiam negatio formæ extrinsecæ
 negat & destruit formam extrinsecam, ergo op-
 ponitur cum illâ, non secus ac negatio formæ
 intrinsecæ cum formâ intrinsecâ. Confirmatur, 27
 quia forma extrinseca debet habere aliquid sibi
 contradictorium: sed hoc non potest esse aliud
 (ut de se patet) quàm negatio formæ extrinsecæ;
 ergo contradictoriè opponitur cum illâ. Contrà
 Secundo à simili, quia *me esse priorem Petro*, est
 denominatio extrinseca, proueniens & ab exi-
 stentiâ Petri in tempore, quæ mihi est extrinse-
 ca, & à meâ duratione, & nihilominus non ali-
 ter repugnat, me simul esse priorem Petro, &
 non esse illo priorem, quàm simul esse album, &
 non esse album, etiamsi hoc proueniat à formâ
 intrinsecâ: ergo quamuis cognitio sit forma ex-
 trinseca respectu obiecti, repugnabit cum non
 cognitione eiusdem obiecti, non minus quàm
 productio cum non productione eiusdem. Con-
 trà Tertio ad hominem, quia quantumuis cog-
 nitio sit forma extrinseca, nequit tamen simul con-
 uenire cum negatione cognitionis in vestrâ sen-
 tentiâ respectu solius rationalitatis, ita ut ratio-
 nalitas, v. g. cognoscatur simul & non cognosca-
 tur;

tur: ergo cognitionem esse formam intrinsecam vel extrinsecam, parum refert, ut opponatur vel non opponatur cum negatione cognitionis eiusdem obiecti.

- 28 Respondebis Secundò, etiam in eo casu realiter cognosci rationalitatem, quando animalitas cognoscitur, licet formaliter non cognoscatur. Sed contrà, quia tam contradictoria sunt, *cognosci formaliter, & non cognosci formaliter*, quam *cognosci, & non cognosci absolute*: quando enim negatio cadit supra modum, tam facit contradictoriam propositionem de modo, quam si esset propositio simplex; ergo si eadem res secundum diuersas formalitates potest cognosci, id est, potest cognosci formaliter, & non cognosci formaliter, poterit etiam cognosci realiter, & non cognosci realiter, existere realiter, & non existere realiter, secundum diuersas formalitates.

Respondebis Tertio, *cognosci & non cognosci* esse quidem contradictoria, si comparentur cum vnicà formalitate, v. g. cum solà rationalitate, non tamen, si comparentur cum duabus formalitatibus: neque enim, vnam cognosci, & aliam non cognosci, repugnat. Sed contrà, ergo pari ratione deberes dicere, produci animalitatem non opponi contradictoriè cum negatione productionis rationalitatis, quia non sunt respectu eiusdem formalitatis; ego autem solùm contendo te cogere, ut idem dicas de productione & non productione, existentia & non existentia, quod dicis de cognitione & non cognitione; quia tam hæc repugnant inter se quam illæ. Quod si has dicis non repugnare propter multiplicatam formalitatem, idem etiam teneris dicere propter eandem rationem de illis aliis prædicatis, quæ in se videntur opposita.

- 29 Dices Quarto, dari distinctionem virtuales inter animalitatem & rationalitatem, æquiualem reali, quatenus, etiam si à parte rei sint idem, vna tamen potest terminare cognitionem, altera verò non, quod est æquiuale rebus distinctis; sicut, licet essentia diuina sit idem realiter cum Paternitate, tamen essentia conuenit communicari tribus personis, Paternitati verò non conuenit ea communicatio.

Respondeo, fortasse ob difficultatem mysterij Trinitatis, quod inter veritates Catholicas est difficillimum, dixisse Paulum, captiuandum intellectum in obsequium fidei, & scrutatores Maiestatibus opprimi à gloriâ; res enim adeò difficilis & abstrusa nobis est, ut nostrum effugiat captum, quò scilicet fieri possit, ut eidem indiuisibili entitati illa duo prædicata contradictoria conueniant: explicare autem res creatas per hoc adeò difficile exemplum, est res faciles per difficillimas intelligere, præterquam quòd, si ex diuinis liceret argumentari ad creatas, etiam posset inferri, animalitatem posse produci, quin produceretur rationalitas; quod neque ipsi aduersarij formidant. Sequela patet, quia in diuinis hæc duo prædicata, *produci & non produci*, conueniunt vni indiuisibili entitati Filij, nam producit secundum diuinitatem, & non secundum essentiam

- 30 diuinam. Imò etiam posset inferri, res omnes creatas esse idem realiter inter se, & virtualiter solùm distinctas, & quando vna illarum perit, altera producit, vna mouetur, altera quiescit, id fieri secundum diuersas formalitates eiusdem

entitatis; quia (ut supra ostendi) tam contradictoria prædicata sunt, *cognosci & non cognosci*, quam *produci & non produci, moueri & non moueri*, & similia.

Ad exemplum de mysterio Trinitatis respondeo, plura posse Deo conuenire propter summam eius infinitatem, quæ repugnant creaturæ propter huius limitationem. Deo conuenit intelligere per suam substantiam sine actu distincto, quod tamen in sententiâ aduersariorum repugnat creaturæ. Deo repugnat moueri, mutari, & alia similia, quæ non repugnant creaturis. Cum ergo Deus ex vna parte propter suam infinitatem necessariò careat compositione physica, & ex aliâ parte non possit natura diuina esse multiplex, sed vnica tantum in tribus personis, quæ omnia non possunt intelligi sine virtuali distinctione in ordine ad ea duo prædicata contradictoria, non licet ponere in creaturis similem distinctionem, cum neque creaturæ perfectio, neque vlla ratio efficax possit esse ad illam ponendam: imò potius (ut iam dixi) si semel poneretur, non esset vllum fundamentum ad distinguendas inter se realiter creaturas, & consequenter destrueretur tota Philosophia. Addo, hoc adeò verum esse, ut etiam in diuinis non admitamus inter quacumque prædicata, v. g. inter misericordiam & iustitiam, prædictam distinctionem: quia quantumuis alia prædicata sint infinita, cum possint explicari sine illâ distinctione, non ponitur inter illa nisi enim coacti principij fidei ad saluandam aliquam perfectionem diuinam, non licet rem adeò difficilem passim concedere.

Secundò impugno Thomisticam sententiam ex ipsorum principijs: admittunt enim, per cognitionem intuitiuam non posse dari præcisiones obiectiuas: ex quo infero, neque posse per abstractiones. Probo consequentiam, quia non minus cognitio abstractiua attingit obiectum indiuisibile, quam intuitiua, ergo non minus vna quam alia poterit præcindere, vel neutra.

Dices, ideo non posse per intuitiuam, quia attingit obiectum indiuisibile prout est in se, secus abstractiua. Contrà, quia vel attingere obiectum, prout est in se, dicit, illud in se attingi; & hoc etiam conuenit abstractiua. Vel *non prout est in se*, dicit cognosci obiectum omnino perfectè: & hoc neque intuitiua cognitioni necessariò conuenit, quia etiam per cognitionem intuitiuam potest ita obiectum cognosci, ut nequeat reddi ratio de omnibus eius prædicatis essentialibus, quando v. g. minus video colorem, & non possum dicere vtrum sit albus, an niger. Ergo sicut per te ideo præcindit abstractiua cognitio, quia per illam ita cognosco obiectum, ut non possim reddere rationem de omnibus eius prædicatis; similiter etiam præcindit intuitiua, cum etiam per illam aliquando non possim reddere rationem de omnibus prædicatis, ut patet in dictâ visione albedinis.

Hoc argumento impugnat solutio, quæ adhiberi solet pro præcisionibus, & nos eam supra insinuauimus, scilicet, intellectum propter suam subtilitatem posse diuidere quæ sunt indiuisa. Impugnatur (inquam) primò, quia visio diuina & omnis cognitio intuitiua est multò perfectior & subtilior quam abstractiua, & nihilominus per vos non potest præcindere: ergo subtilitas intellectus

intellectus habet se omnino per accidens ad præcisionem. Secundo, quia nulla subtilitas intellectus potest efficere, vt eadem rei simul duo prædicata contradictoria conueniant; ergo neque vt simul eadem res cognoscatur & non cognoscatur.

Hæc argumenta ostendunt, neque rationem genericam à specificâ, neque hanc à singularitate præcindi posse. Sed age ostendamus, etiam si præcinderetur genus à specie, non tamen posse præcindi ex parte obiecti neque genus neque speciem à sua singularitate, quia ipsi aduersarij fundant eam præcisionem in distinctione virtuali generis à specie: sed hæc distinctio non datur inter genus & eius singularitatem; ergo nec potest dari inter illa præcisio obiectiua. Probo Minorem, in quâ est difficultas; quia licet animalitas distinguatur à rationalitate, neutra tamen distinguitur à sua singularitate, quia vnitas ita includitur in conceptu entis, vt nullo modo, nec ratione ratiocinatâ ab illo distinguatur, etiam in aduersariorum sententiâ; ergo non potest ens concipi sine vnitate, ergo nec sine singularitate, quia vnitas & singularitas idem sunt. Confirmatur: si singularitas virtualiter distingueretur à naturâ, non posset per eam natura multiplicari (vt supra ostendimus contra Scotum) exemplo naturæ diuinæ, quæ quia ex se est vna, quantumuis identificetur cum pluribus personis, adhuc non multiplicatur in illis: ergo singularitas naturæ non potest villo modo ab illâ distingui, nec vel solum virtualiter; ergo nec potest correspondere ex parte obiecti naturæ sine singularitate, ergo nec præcindi obiectiue.

Ad hoc argumentum arbitror reducenda omnia, quæ impugnare possunt specialiter præcisiones naturæ à singularitatibus, imò quæ communiter contra illas obiciuntur, non habere vim, vt iam patebit. Primò enim arguunt nonnulli, Quod obicitur cognitioni, debet esse quid creabile: sed nihil est creabile, nisi singulare; ergo singularia debent obici cognitioni.

Non vrget, quia aliud est, naturam specificam formaliter esse creabilem à Deo; aliud est, esse creabilem solam sine singularitate. Primum est verum, & illud solum probatur argumento: secundum est falsum, nec necessarium ad rationem creaturæ. Nam sicut potest cognosci animalitas sine rationalitate, etiam si non sit producibilis sine illâ, cur non poterit cognosci sine singularitate, etiam si non sit producibilis sine illâ? sufficienter enim intelligitur conceptus creaturæ, eò quod absolute sit producibilis, etiam si non sola, sed simul cum aliâ. non ergo impugnatur hoc argumento specialiter præcisio inter animalitatem & eius singularitatem, magis quàm inter animalitatem & rationalitatem.

Secundo arguunt alij, Natura, vt obicitur cognitioni, non est vna, ergo plures, ergo obiciuntur singularitates. Probant Antecedens: Natura solum est vna per actum intellectus; sed ille actus non reflectitur supra se, ergo non concipit eam naturam vt vnâ.

Sed neque hoc vrget, quia inter *concupi vt vnâ*, & *concupi vt plures*, datur medium, scilicet præcindi ab vtroque: sicut cum concipio hominem, neque concipio illum vt album, neque vt non album, sed præcindo; ergo licet demus,

eam naturam non concipi vt vnâ, non tamen inde inferitur, debere concipi vt plures. Quod si vrgeas, Ergo à parte rei natura neque est vna, neque plures, cum obiciatur vt est, & non obiciatur vna nec plures; adhuc non euinces: quia distinctio virtualis efficit, vt obiciatur ac si esset distincta à singularitatibus, cum tamen verè ab illis non distinguatur. sicut licet animalitas à parte rei non sit nisi vel rationalis vel irrationalis, potest tamen per te præcindi ab vtraque. Semel ergo admissâ distinctione virtuali inter naturam & singularitates, nullam habent vim argumenta, quibus intenditur probare, non posse præcindi naturam à singularitatibus. Impugnandæ ergo sunt eiusmodi præcisiones specialiter, vt nos eas impugnauimus argumento tertio supra facto, ostendendo, admissâ ad huc distinctione animalitatis à rationalitate, debere negari inter naturam & singularitates.

Aduerto, nonnullos præcidentes censere se solo nomine à nobis dissidere, & præcisiones obiectiuas esse easdem, quas nos *formales* dicimus. Sed vel inde probatur id esse falsum, quia ipsi eas præcisiones obiectiuas non admittunt in actibus intuitiuis, in quibus admittunt formales; non ergo idem intelligunt per præcisiones obiectiuas quod per formales: quod etiam clariùs constat ex Subsectione I. in quâ earum diuersitatem explicuimus. Quod si in re conueniunt nobiscum, quomodo admittunt, conuenire duo ea prædicata contradictoria eidem indiuisibili obiecto, scilicet cognosci formaliter, seu explicitè, & non cognosci formaliter? Certè hoc iam omnem quæstionem de voce prætergreditur.

SUBSECTIO TERTIA.

Argumenta aduersariorum soluta.

PRIMUM est: Quia inter naturam diuinam & personalitates, etiam si identificate sint realiter, dantur eiusmodi præcisiones, ergo etiam in creatis. Omitto nunc Antecedens, de quo totâ Sectione IV. & nego consequentiam, quia in diuinis datur distinctio virtualis in ordine ad prædicata contradictoria, propter infinitatem Dei, quæ non datur in creaturis: vnde non licet à diuinis ad creatas argumentum desumere. Sed vrget aduersarij: Infinitas Dei nihil ponit perfectionis in nostris actibus, ergo si nos possumus in Deo præcingere, etiam poterimus in creatis, quantumuis hîc deficiat infinitas Dei. Confirmatur; eodem modo experimur, nos præcingere animal à rationali, ac naturam diuinam à relationibus diuinis, ergo.

Miror, à recentioribus hæc nobis obiecta fuisse: ipsi enim sapissimè cum communi docent, quò perfectior est actus intellectus, eò minùs posse præcingere; vt quid ergo volunt infinitatem Dei refundi in actus nostros, vt possint esse præcisui, cum potius, si refunderetur illis infinitas Dei, essent perfectiores, & eò minùs præcisui iuxta sententiam horum Auctorum? Non ergo admittimus nos (de quo alibi) præcisiones in diuinis, quia actus nostri de Deo sint infiniti, sed quia obiectum infinitum est capax prædicatorum contradictoriorum, quorum non est capax obiectum creatum. Ad confirmationem respondeo,

respondeo, nos non percipere differentiam inter præcisiones in diuinis, & in creatis: quia cum hæc differentia teneat se ex parte obiecti, non mitum si à nobis non cognoscatur. Defectum tamen experientie corrigit recta ratio, quod ad hominem ostendo contra ipsos manifestè. Quando enim video albedinem, nec eam benè dignosco à longè, dicunt, tunc non præcindi inter rationem coloris, & rationem albedinis, eò quòd visio non sit præcisua, etsi præcindam, quando video à longè hominem, & non possum dicere an sit animal. Rogo hos Auctores, ubi est experientia, ostendens in visione albedinis à me tangi formalissimè etiam rationem specificam ex parte obiecti, nullo verò modo tangi eandem specificam rationem in cognitione de homine è longinquo: Quid ergo ab experientia argumentantur?

Ideo alij obiciunt Primò, Quando eminus video animal se mouens, cognosco clarè esse animal, & non cognosco esse rationale, ergo præcindo animal à rationali. Confirmatur primò, Iudicium distinctu est, quo affirmo *illud esse animal*, ab illo, quo affirmo *esse rationale*; ergo ex parte obiecti affirmo aliquid, quod non affirmem per a-

38 liud. Confirmatur Secundò, Possum de illo affirmare, esse animal, & negare esse rationale, etiamsi verè sit rationale, quia mihi visum est brutum: sed repugnat me simul affirmare esse rationale, & illud negare; ergo per primum iudicium, quo affirmavi *esse animal*, non affirmavi *esse rationale*, aliàs hoc non possem per secundum negare; ergo ex parte obiecti sola cognita fuit animalitas sine rationalitate. Confirmatur Tertio, In conceptu animalis affirmantur prædicata superiora saltem implicite, quia benè valet, *est animal, ergo viuens, ergo corpus*, &c. & tamen non affirmantur prædicata inferiora, quia non valet, *est animal, ergo homo*; igitur diuerso modo cognoscuntur prædicata superiora tantum implicite, ergo hæc nullo modo cognoscuntur, quia minus quàm implicite non possunt cognosci.

Huic argumento, & eius confirmationibus tenentur respondere & præcidentes: quia quando eminus video colorem, possum illum adeò confusè cognoscere, vt nequeam affirmare an sit albedo an nigredo, sed solum esse colorem; & tamen ex illorum sententiâ iste actus visionis non est præcisus ex parte obiecti. Explicent igitur mihi, quâ ratione id contingat sine præcisionibus in visione, & eadem ratione dicam ego contingere in actibus abstractiuis, etiam sine vllâ præcisione. Idem amplius vrgebo inferius exemplo definitionis & definiti.

39 Huic argumento respondent nonnulli, nobiscum negantes præcisiones, concedendo animalitatem cognosci explicitè, rationalitatem verò implicite; hincque prouenire, vt de animalitate reddi possit ratio, non verò de rationalitate. Hi Auctores labuntur in sententiam quam impugnant, quia tam cōtradictoria sunt *cognosci explicitè, & non cognosci explicitè*, quàm *cognosci & non cognosci*. ergo, si non repugnat, vnā formalitatem cognosci explicitè, & aliam non cognosci explicitè, nec repugnat vnā absolute cognosci, & aliam non cognosci absolute. Teneris ergo de vtraque formalitate idem omnino affirmare. Si dixeris, cognosci confusè, idem dic de aliâ. Si

vnā clarè, idem de aliâ; si vnā explicitè, idem de aliâ: alioquin in sententiam Thomistarum recides, & solo nomine ab eis discrepabis, vt supra insinuaui, impugnans Thomistarum solutionem.

Vt ergo nos difficultatem radicis euellamus, 40 aduertendum Primò est, cognitionem ideò dici confusam, quia non discernit suum obiectum ab omni alio, quod non est ipsum; *confundo enim idem sonat, quod permisceo vnū cum alio*, seu *in vnū simul fundo*: cognitionem verò claram esse illam, quæ distinguit suum obiectum ab omni eo quod non est ipsum, & ideò dici solet distincta à *distinguo*, quod opponitur confusio. Quantò ergo cognitio est clarior, tantò magis distinguit suum obiectum; quantò verò confusior, tantò minus illud distinguit. Sicut autem non repugnat, idem obiectum v. g. Petrum distingui per cognitionem ab omni accidente, & non distingui per cognitionem ab omni substantiâ; ita non repugnat, idem indiuisibile obiectum clarè ex parte, & ex parte confusè cognosci per eandem cognitionem: clarè, quatenus distinguitur ab aliquo, quod non est ipsum; confusè verò, quatenus non distinguitur ab omni eo quod non est ipsum. Sicut idem indiuisibile punctum aëris est capax lucis vt duo, & simul carentiæ lucis vt quatuor: & quando aduenit maior lux, non propterea nouam aërem illuminat, sed illum eundem magis & perfectius. Et in simili supra diximus, non repugnare, simul eandem rem esse similem & dissimilem alteri in gradibus remissis.

Fateor, si obiectum cognosceretur omnimodà 41 claritate, tunc repugnet ei aliqua confusio; quia eo ipso quod omnimodà claritate cognosceretur, distingueretur ab omni alio quod non est ipsum, ac proinde repugnetur confundi cum aliquo, quia distingui ab omni, & non distingui ab aliquo, repugnant inter se. At distingui ab aliquibus, & non distingui ab aliis, nullam prorsus inuoluit repugnantiam, vt ex terminis constat.

Aduertendum Secundò, cognosci aliquod obiectum esse animal v. g. esse formalissimè distinguere illud obiectum à non animalibus; & non cognoscere de illo esse rationale, idem esse ac non distinguere illud ab irrationali. Huius ratio ea est, quòd homo habeat maiorem similitudinem cum irrationali, quàm cum non animalibus: vnde facilius est, eum distinguere à non animalibus quàm ab irrationali, quia facilius distinguimus inter dissimiliora, quàm inter similia.

Aduertendum Tertio, circa idem indiuisibile obiectum posse esse plura nomina, non ad significandum res diuersas, sed ad significandum diuersum modum idem obiectum cognoscendi. Cum enim circa idem indiuisibile obiectum possint esse diuersæ cognitiones, nomina autem significant res vt à nobis cognitæ, non mirum si circa idem indiuisibile obiectum plura nomina dari queant; v. g. vox *homo*, & vox *animal rationale*, ex parte obiecti idem prorsus significant in omnium, nullo dempto, sententiâ, & totum quod concipitur per vnā, concipitur & per aliam: cum hæc differentiâ, quòd per vnā concipitur clarè, per aliam confusè: ita similiter vox *animal*, & vox *rationalis* respectu hominis significant quidem eandem omnino indiuisibilem entitatem

entitatem & formalitatem, sed cum hac differentia, quod vox *animal* significat hominem, ut confusè cognitum simul cum aliis animantibus, ac verò vox *rationale* significat eundem, clarè tamen cognitum, & ut distinctum ab irrationali, seu à bruto. Ex quo infero, non esse bonam consequentiam, ego scio illud esse animal, & non scio esse rationale, ergo aliquid cognosco ex parte obiecti, & aliquid ignoro; sicut non est bona, rusticus scit Petrum esse hominem, & non scit eum esse animal rationale, ergo aliquid ex parte Petri cognovit, & aliquid non: mala inquam hæc consequentia, quia ex Antecedenti solum inferitur, rusticum non cognovisse clarè Petrum, & ideo non sciuisse illum explicare per voces *animal rationale*, quæ significant hominem non vitumque, sed ut clarè cognitum, quod contingit sine vllâ prorsus præcognitione obiecti. Ita similiter, quod quis possit dicere, illud est animal, non verò possit, illud est rationale, non oritur ex eo quod cognoscat aliquid ex parte obiecti, & aliquid ignoret; sed quia non habet conceptum clarum illius obiecti, qui explicatur per vocem *rationale*, etiam si habeat circa illud idem obiectum conceptum internum minus clarum, qui explicatur per vocem *animal*: neque repugnat, circa idem omnino obiectum haberi cognitionem confusam, & non haberi cognitionem omnino claram, & in exemplo de albedine eminens visâ idem omnino dici debet.

Ex his ad argumentum in formâ respondeo, concedendo, me posse cognoscere de Petro, esse animal, non cognoscendo esse rationale; nego tamen inde inferri, quod aliquid cognoscat ex parte obiecti, & aliquid non. Ut enim proximè vidimus, solum inde inferitur, cognoscat obiectum aliquâ claritate, non verò totali: quæ præcisio non est ex parte obiecti, ita ut aliquid obiecti ignoretur, & aliquid sciatur, sed ex parte actus; quia deficit mihi actus clarus & perfectus circa illam rem, ex cuius defectu non possum illam explicare per vocem *rationale*, ut in simili dixi de voce *homo* comparatâ cum illâ, *animal rationale*.

44 Sed vrgebis, *Esse rationale* est quid intrinsecum homini, & hoc non possum affirmare de Petro, cum tamen possum affirmare *esse animal*: ergo aliquid intrinsecum affirmo, & aliquid non. Respondeo, *esse rationale* vel posse sumi pro rationalitate obiecti, & in hoc sensu falsum est me non affirmasse illam; affirmavi enim animalitatem, quæ est idem formalissimè cum rationalitate: vel posse sumi pro ipsâ rationalitate ut clarè cognita, & in hoc sensu verum est me illam non cognovisse, id est, me non habuisse cognitionem omnino clarâ de illâ entitate, eam scilicet cognitionem quæ explicatur per vocem *rationale*: ex hoc autem non inferitur, aliquid defecisse ex parte obiecti quod cognosceretur, sed tantum defecisse perfectam cognitionem obiecti.

Ad primam confirmationem è num. 37. concedo, illa esse distincta iudicia, nego tamen habere diversa obiecta. Sicut hæc sunt distincta iudicia, illud est homo, illud est animal rationale, & tamen non habent obiecta distincta. Ratio est, quia circa idem omnino obiectum possunt esse plura iudicia.

Ad secundam confirmationem respondeo, non repugnare me affirmare simul, & negare idem

obiectum, quando ex ignorantia puto esse diversa, ut patet in illis qui negant definitionem de definito, quando falsò putant, non esse illam veram definitionem.

Ad tertiam confirmationem respondeo, me per actum, quo cognosco animal, tam præcindere à gradibus superioribus, quàm ab inferioribus, de quo infra. Fateor, per discursum posse inferri, ex eo quod cognosco esse animal, esse etiam substantiam; non verò posse inferri, esse rationale, non quia diverso modo attingam rationem substantiæ, quàm rationalitatem, sed quia aliunde habeo ego cognitionem vniuersalem, *omne animal esse substantiam*, ex quâ infero; illud quod video, esse substantiam. Quod si carerem eâ cognitione vniuersali, quantumvis cognoscerem animal, non tamen possem cognoscere esse substantiam; sicut rusticus, quantumvis cognoscat odorem, nescit tamen illum esse accidens, non quia non attingat rationem accidentis, sed quia non habet cognitionem vniuersalem quod *omnis odor sit accidens*.

Petes, cur illa cognitio animalis sit potius cognitio illius obiecti in ordine ad operationes animalis, & cur explicet illud obiectum per vocem *animal* potius quàm per vocem *rationale*, cum utrumque eodem modo attingatur. Respondeo, causam illius efficientem esse imperfectam speciem illius obiecti desumptam ex operationibus communibus omnibus animantibus: causam verò intrinsecam esse ipsam differentiam specificam cognitionis, quæ ex se habet representare obiectum cum hac potius claritate, quàm cum aliâ. Ex his colliges, etiam si à Metaphysicâ cognoscantur omnia entia, & consequenter in nostra sententiâ omnes formalitates & differentia entium, non tamen propterea superfluas esse reliquas scientias, quia circa illa eadem entia possunt dari distinctæ specie cognitiones, & clariores cognitionibus Metaphysicis. Ut enim in solutione huius primi argumenti ostendimus, circa idem omnino obiectum possunt esse plura iudicia valde diversa & inæqualia.

Secundò obicies pro præcisionibus, naturam posse concipi sine eo quod est extra eius essentiam, differentias autem esse extra essentiam rationis communis, ergo ratio communis potest concipi sine differentis. Respondeo, differentias esse de essentiâ rationis communis, non tamen ita, ut quælibet differentia sit de essentiâ cuiuslibet rationis communis; sed hæc differentia de hac ratione communi seu de hac animalitate, & illa de illâ ratione communi. Quare hæc ratio communis, v. g. animalitas hominis, bene potest concipi sine differentia equi quæ non est de eius essentiâ, non tamen sine rationalitate, à quâ nullo modo distinguitur.

Sed vrgebis, Totum quod est de essentiâ rationis superioris, est de essentiâ cuiuscumque individui: sed nulla differentia est de essentiâ omnium; ergo nulla est de essentiâ rationis superioris. Huic argumento fiet satis Disputatione vi. in quâ ostendimus, non esse de ratione cuiuscumque individui totam rationem superiorem, secundum quod dicit ex parte obiecti, sed secundum quod dicit ex parte actus; quod amplius eâ Disputatione explicabitur.

Tertiò obicies, iuxta nostram sententiam tolli

li à rebus compositionem ex genere & differentia, item & distinctionem rationis ratiocinata, quam omnes admittunt. Respondeo, à me ostensum supra, compositionem ex genere & differentia non esse in obiecto, sed provenire extrinsecè ab vno actu quo confunditur cum pluribus, & ab alio quo ab illis distinguitur. Item distinctio
48 nem rationis ratiocinata non esse illam, quæ distinguit obiectum indivisibile in duas partes, hoc enim (vt vidimus) repugnat; sed illam, per quam obiectum distinguitur à pluribus vel paucioribus rebus. Idè enim animal distinguitur ratione ratiocinata à rationali, quia per animal cognoscitur homo adeò confusè, vt non distinguatur à brutis, à quibus distinguitur per rationale: distinctio verò rationis ratiocinantis est illa, per quam obiectum, licet diuerso modo cognoscatur, non tamen distinguitur à pluribus per vnum actum, quàm per alium, nec comparatur cum diuersis terminis, quod in homine & animali rationali cernitur, etiam si hic fortè aliquis posset contendere, dari comparisonem ad diuersos terminos, id est, ad operationes.

SUBSECTIO QVARTA.

An per actus intuitivos fieri possit præcisio.

49 Hæc de re benè P. Hurtadus disputatione & sectione 6. Metaphysicæ. Ego ex dictis breuissimè concludo, Primò, In creatis absolutè loquendo nulla fit præcisio obiectiua per actus intuitivos. Probatur ex dictis, quia nec per abstractiuos eam fieri posse monstratum est: ostendi enim, id provenire ex indivisibilitate obiecti & incapacitate illius, ad terminandum secundum aliquid sui vnam cognitionem, & non secundum se totum, quæ ratio eodem modo probat de cognitione intuitiua.

Secundò dicendum est, Si ex parte obiecti detur ea distinctio virtualis, de qua supra in ordine ad prædicata contradictoria, scilicet cognosci & non cognosci, puto omnino certum, non minus per actus intuitivos quàm per abstractiuos fieri posse eas præcisiones obiectiuas. Id etiam ostensum est in præcedentibus, dum argumenta, quæ aduersarij faciunt pro præcisionibus in cognitione abstractiua, eodem modo vrgere in intuitiua ostendi exemplo albedinis à longè vitæ, de qua possum dicere, esse colorem, non possum autem an sit albedo an nigredo, non secus ac possum dicere *illud est animal*, & non possum
50 dicere *est rationale*. Idem etiam in cognitione non comprehensiua patet; nam & Beati possunt dicere, *Deus est productivus Angeli* v. g. & non possunt dicere, *est productivus leonis*, quia non vident leonem in Deo (suppono enim, non necessariò videri omnes creaturas à quolibet Beato); ergo iam ille Beatus cognoscit in Deo virtutem productiuam Angeli, & non cognoscit virtutem productiuam leonis, cum virtus vtrique sit Deo essentialis, vt dixi in materia de Visione Dei. Et hoc argumentum vrget P. Suarezium, qui hæc prædicata dicit esse essentialia Deo, aliunde verò negat in Visione beatâ præcisiones, quas in abstractiua cognitione concedit.

Confirmo. Tam non potest dicere Beatus,

Deus est productivus leonis, quàm ego iam id non possum dicere; ergo si ego propterea præscindo eam virtutem ab aliâ quam affirmare possum de Deo, ob eandem rationem etiam præscindit Beatus. Denique & rationes, quas attuleris ad explicandum, quomodo in Beatis sine præcisionibus id fiat, eadem possunt in abstractiua applicari. Inconsequenter ergo negas præcisiones in cognitione intuitiua, si eas concedis in abstractiua.

Dices, Intuitiua est cognitio rei sicut est in se; 51 ergo non potest præscindere. Distinguo: *Sicut est in se*, id est, rei existentis vt existentis: transcat. *Sicut est in se*, id est, qualibet cognitio intuitiua omnia quæ in obiecto existunt, cognoscit adæquate: nego Antecedens. Vnde nego, non posse ab illâ vnam formalitatem cognosci existentem aliâ ignoratâ; vt cum video albedinem à longè, scio esse colorem existentem, sed non scio esse formalitatem albedinis existentis. Tandem dico, etiam per cognitionem intuitiuam posse in Deo fieri præcisionem obiectiuam, eò quod ibi detur distinctio virtualis ad prædicata contradictoria, de quo fusè Sectione sequenti; vbi & argumentum aduersariorum de præcisionibus in diuinis, pro eisdem increatis, dissoluetur.

SECTIO IV.

Fit satis argumento ex præcisionibus in diuinis.

DIFFICULTAS hæc proprium videbatur locum obtinere in Theologiâ; verum, quia maximè connexa est cum his quæ de præcisionibus in creaturis diximus, nonnihil de illâ in præsentī dicemus.

Pro quo suppono Primò, non esse sermonem in præsentī de attributis diuinis inter se, & in ordine ad essentiam, quia inter illa non agnoscimus distinctionem virtualem summam, quam inter relationem & essentiam supra diximus reperiri. Vnde de illis philosophandum est eodem modo, quo in creatis inter animal & rationale, iuxta dicta Sectione præcedenti. Quod si aliquæ propositiones, vt, *Deus per misericordiam non punit, per iustitiam punit*, & similes aliæ, videantur sonare eam distinctionem & præcisionem, explicandæ sunt solum in sensu formali, id est, Deum vt conceptum ad similitudinem misericordiæ creatæ non punire, punire verò eundem, vt conceptum per species iustitiæ creatæ: in quibus propositionibus non solum reduplicatur supra essentiam, sed etiam supra diuersos conceptus de illâ, ratione quorum est capax prædicatorum contradictoriu propter distinctionem realem conceptuum supra quos fit reduplicatio, sicut in simili diximus supra de his, *homo vt animal non discurrit, discurrit verò vt rationale*. 52

Suppono Secundo, à me non verti in questionem in præsentī, vtrum intellectus & voluntas Dei differant eâ summâ distinctione virtuali, id enim est merè Theologicum. Solum ergo intendo, si detur in eis prædicta distinctio, tunc eodem modo philosophandum de illis, quo de essentia & relationibus statim dicemus: si verò non detur ea distinctio; idem erit de illis quod de iustitiâ ac misericordiâ, aliisque attributis.

S V B